

Socrates op de markt

Deze oefening kan ingezet worden als een 'filosofische kennismaking'. Ze stelt de deelnemers in staat om mekaar eens aan het woord te horen, in een veilige één op één setting. Daarnaast leren ze mekaar ook kennen in hun vaardigheid om vragen te stellen en door te vragen.

Doelgroep

De oefening is geschikt voor kleine en grote groepen en kan al uitgevoerd worden vanaf 10 jaar, maar is meer geschikt voor jongeren en volwassenen dan voor kinderen. Het is handig als er een even aantal deelnemers is. Is dat niet zo, dan stel je per ronde iemand aan als 'vlinder'. Die heeft als opdracht om bij elk groepje eens te gaan kijken of iedereen zich aan de instructies houdt.

Tijd en benodigdheden

De oefening duurt ongeveer een uur. De instructies en de aanloop aan het begin duren een tiental minuten. Dan volgen er drie rondes van 2 x 3 minuten met wat voor- en nabespreking. Alles bij elkaar 3 x 10 minuten. Met wat nabespreking zit je al snel aan een uur.

Benodigdheden zijn een schriftje voor elke deelnemer, iets om te schrijven, een grote ruimte en een set blanco kaartjes. Verder ook een timer/smartphone en een bel.

Verloop

1. Je kan de oefening inleiden door iets over Socrates te vertellen. Socrates was iemand die mensen op de markt/in de openbare ruimte lastig viel met vragen met als doel die mensen te laten nadenken over wat zij zelf belangrijk vinden. Je kan ook iets over de 'vroedvrouw'-idee vertellen. Deze oefening vraagt van de vraagstellers immers een soortgelijke houding.

2. Elke deelnemer schrijft een vraag op in zijn schriftje. Het moet een vraag zijn waar hij of zij op dit moment in zijn leven of werk graag een antwoord op zou willen. Het is belangrijk dat het een 'echte' vraag is, geen vraag 'voor het spel'. Het mag een heel praktische vraag zijn, vb. "moet ik een nieuwe auto kopen?" of een 'grotere' vraag als "Moet ik van lief veranderen?". Dat heeft verder geen belang.

3. De begeleider geeft een aantal instructies om deze eerste formulering van de vraag nog te verbeteren:

a. Maak de vraag zo kort mogelijk

b. Zorg dat ze open is geformuleerd. Er mag geen verborgen antwoord in zitten (vb. niet: "Vind je niet dat de jeugd te veel op zijn gsm zit?")

c. Formuleer de vraag zo dat iemand die niets kent van je leven of werk hier toch een zinvol antwoord op kan formuleren. Met andere woorden: formuleer de vraag zo algemeen mogelijk.

d. Vermijd het woordje 'ik' in de vraag en ook het woordje 'hoe'.

4. De begeleider vraagt de deelnemers om de vraag over te schrijven in leesbare letters op een leeg kaartje (dat hij uit deelt).

5. De instructie is vervolgens : "Loop rond in de ruimte en zoek iemand op. Leg de vraag die op je kaartje staat voor aan die ander. Vraag vervolgens gedurende drie minuten door met als doel de ander te laten nadenken over wat hij zelf zegt. Tracht zoveel mogelijk de woorden van de ander te gebruiken in je vraag. Je mag alleen maar korte, open vragen stellen, geen enkele andere interventie doen. Ook geen vraag inleiden als "Wat ik zou willen vragen is...". Je mag ook niet parafraseren voor je een vraag stelt.

6. De begeleider doet dat even voor met iemand! Daarna heeft hij als rol om de tijd te bewaken. Na drie minuten gaat er een bel en wisselen de rollen. Als er geen 'vlinder' is die bij elk koppeltje eens gaat kijken, controleert de begeleider of iedereen zich aan de regels houdt.

7. Na 2 keer 3 minuten is de eerste ronde voorbij. De begeleider roept iedereen samen en vraagt naar ervaringen over de eerste keer. Hier kan je ook — afhankelijk van wat de deelnemers opmerken — doorvragen naar hoe de deelnemers vragen stellen, de soorten vragen etc.

8. Daarna wisselen de deelnemers de kaartjes. De deelnemer vertrekt naar de tweede ronde met het kaartje waar hij net een antwoord op gegeven heeft. Hij mag de vraag nog aanpassen of herformuleren als hij dat wil.

9. Er worden nieuwe koppeltjes gevormd. De oefening herhaalt zich. Ook de nabespreking verloopt op dezelfde wijze.

10. Na de tweede ronde en nabespreking wisselen de deelnemers opnieuw kaartjes om en bestaat opnieuw de mogelijkheid de formulering aan te passen, aantrekkelijker te maken etc.

11. In de laatste en derde ronde zoeken de deelnemers weer een nieuwe partner op en maken kort kennis. Dan gebeurt er weer 2 x een tweegesprek van 3 minuten. Nu komt er echter een instructie bij: na drie minuten moet de vragensteller het antwoord van de gesprekspartner op de vraag én de argumenten die de gesprekspartner hiervoor heeft, kunnen navertellen in de woorden van de verteller.

12. De gespreksleider doet dat eerst eens voor met een vraag die hij van iemand naast hem leest en met een willekeurige deelnemer. Hier is het belangrijk dat de begeleider laat zien wat het verschil is tussen een reactie op een vraag en een antwoord op een vraag. Geeft de gesprekspartner geen antwoord op de vraag, dan moet de gespreksleider de vraag herhalen, tot er een antwoord komt.

Voorbeeld: “Wat is de meerwaarde van kinderen in een gezin?” Antwoord: “Kinderen hebben brengt inderdaad heel wat verandering mee in het gezin ...” Hier hebben we nog geen antwoord op de vraag. De vraagsteller mag dus op het gepaste moment onderbreken om het antwoord en de argumenten op te vragen.

13. Na deze ronde neemt de begeleider enkele koppeltjes eruit om te checken of zij hun werk goed hebben gedaan. Hier kan plenair op ingegaan worden. Nadien wisselen de rollen met dezelfde oefening.

14. Na ronde drie gaat iedereen weer zitten voor een nabespreking. Enkele vragen voor de nabespreking :

- a. Welke vraag/vragen is je bijgebleven en waarom?
- b. Wat leer je volgens jou in deze oefening en waar?
- c. Wat leert ons dit over het belang van vragen stellen in het dagelijkse leven?

Kristof Van Rossem